

sequence of corrective actions from various technologies to improve the state of posture. The implementation algorithm of the correctional physical vector in a simplified form is as follows: specially selected exercises from massage gymnastics → complexes from correctional body training for adults and children → corresponding trainings for correctional baby plastic show (horizontal plastic ballet for adults and young children) → exercises from myofascial corrective gymnastics. The implementation algorithm of the psychological correction vector is presented as follows: a specially developed strategy and tactics of psychological correction of family relationships → an individual program for correcting the mental status of a child with psychosomatic disorders → special exercises from bodydynamics. The author of the article has proved the need for a harmonious combination of these two correction vectors (physical and psychological). Prospects for research in this direction are in line with the search for strengthening psychological corrective effects on the normalization of the psychomotor state of a child of early and young age.

*Keywords:* posture, correction, psychomotor disorders, children of early and junior preschool age, sagittal plane.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.40.05

УДК: 376.42.042.1-053

**О. Л. Горбатюк**

*lena.gorbatuk1993@gmail.com*

<https://orcid.org/0000-0002-8563-1535>

## **ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ В КОРЕКЦІЇ РУХОВИХ ПОРУШЕНЬ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

У статті розглянуто питання використання педагогічних підходів в корекції рухових порушень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Теоретичне вивчення спеціальної психолого-педагогічної літератури дозволило зробити висновок, що питання використання педагогічних підходів в корекційній роботі рухових порушень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку є недостатньо висвітленим.

Розглянуто основні відхилення в розвитку рухових якостей дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Охарактеризовано важливість фізичної культури у роботі по усуненню рухових порушень означеної категорії дітей. Подано основні педагогічні напрямки роботи в корекції рухових порушень дітей з порушенням інтелектуального розвитку.

У висновках зазначено, що правильно побудована корекційна робота з використанням педагогічних підходів, зокрема адаптивної фізичної культури, є одним з перспективних шляхів розвитку фізичних якостей і здібностей дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, що надалі полегшить їх життєдіяльність і дасть можливість адаптуватися в сучасному суспільстві.

*Ключові слова:* діти з порушеннями інтелектуального розвитку, рухові порушення, розвиток рухових функцій, фізична культура, фізичні вправи, сенсорне виховання, адаптивна фізична культура.

**Постановка проблеми.** Підвищена увага до проблеми дітей з порушеннями інтелектуального розвитку викликана тим, що з усіх функціональних відхилень в розвитку дитини розумова відсталість з соціальних наслідків є найбільш важким порушенням. Тому метою виховання і навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку стає придбання ними знань, умінь і навичок, в тому числі і рухових, такого рівня, який дозволив би їм адаптуватися до соціальних норм і майбутнього самостійного життя (І. Гладченко, 2013, А. Долженко, 2012, О.Чеботарьова, 2015).

На сьогодні доведено, що фізична культура і спорт є ефективним засобом корекції та компенсації порушених і недорозвинених психофізичних функцій дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Роботи О. Дмитрієва (2002) і О. Колишкіна (2015) вказують на те, що використання різноманітних форм і засобів фізичного виховання сприяє більш активному формуванню морфофункціонального статусу дітей і дозволяє попередити вторинні відхилення в їх розвитку.

Відомо, що руховий аналізатор відіграє важливу роль у розвитку і формуванні функцій мозку. Він має зв'язки з усіма структурами центральної нервової системи і являє собою складну багаторівневу структуру. Розвиток рухових функцій передбачає формування рухових навичок і розвиток рухових якостей.

**Аналіз досліджень і публікацій.** Проаналізувавши науково-методичну літературу (Л. Боброва, 1983, В. Ванюшкін, 1999, О. Вержиховська, 2016, І. Горська, 2001, М. Козленко, 1994, О. Колишкін, 2018,

О. Мастюкова, 1992, А. Сімко, 2016, Л. Харченко, 2004, Л. Шапкова, 2004), ми виявили різні відхилення в розвитку рухових якостей дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Дослідники, які займалися вивченням рухових якостей означеної категорії, вказують на те, що діти з порушеннями інтелектуального розвитку в найбільшій мірі відстають у розвитку координаційних якостей.

Відхилення дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в розвитку координаційних здібностей є причиною їх специфічної моторики.

М. Козленко (1987) підкреслює, що специфічні особливості моторики у всіх школярів з порушеннями інтелектуального розвитку пов'язані, перш за все, з недоліками вищих рівнів регуляції дій, що породжує низьку ефективність операційних процесів діяльності.

О. Дмитрієв (2002) звертає увагу на те, що якщо заняття фізичних вправами для здорової людини – це спосіб активного розвитку, то для дитини з порушеннями інтелектуального розвитку фізична культура є одним з основних засобів усунення відхилень в руховій системі. Тому залучення дітей з порушеннями інтелектуального розвитку до активних занять фізичною культурою має розглядатися, як важлива ланка в комплексі навчально-виховної роботи спеціальної школи. Позитивними особливостями застосування фізичних вправ автор визначає:

- універсальність (в організмі немає жодного органу, який не реагував би на рух);
- відсутність негативної побічної дії (при використанні оптимальних фізичних навантажень);
- можливість тривалого застосування, яке не має обмежень, переходячи з лікувальної та профілактичної в оздоровчу і тренувальну.

Фундаментальними дослідженнями було доведено, що при підвищенні рівня розвитку рухових якостей підвищується рівень «розумової працездатності».

Таким чином, незважаючи на те, що розумова відсталість – явище незворотнє, це не означає, що воно не піддається корекції. Поступовість і доступність дидактичного матеріалу при заняттях фізичними вправами створюють передумови для оволодіння дітьми різноманітними руховими вміннями, ігровими діями для розвитку фізичних якостей і здібностей, корекції вторинних відхилень у розвитку щоб надалі полегшити їх життєдіяльність і дати можливість адаптуватися в сучасному суспільстві.

**Мета статті** полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності використання педагогічних підходів в корекційній роботі рухових порушень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

**Виклад матеріалу дослідження.** Л. Виготський (1983) вперше висунув і обґрунтував положення про провідну роль спеціального корекційно-виховного навчання у формуванні вищих психічних функцій аномальної дитини.

У спеціальній педагогіці корекція – розглядається, як комплекс навчально-виховних, соціально-педагогічних та психологічних заходів спрямованих на виправлення або подолання у дітей порушень психофізичного розвитку.

Корекційно-педагогічна діяльність являє собою запланований і організований особливим чином педагогічний процес, який реалізується з дітьми з особливими потребами, спрямований на виправлення недоліків у розвитку, що сприяє формуванню і розвитку особистості, а також повноцінної інтеграції цих дітей в соціум.

Корекційно-педагогічна робота з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку повинна носити комплексний характер головною її метою є надання таким дітям психологічної, педагогічної та соціальної допомоги, забезпечення максимально повної та ранньої соціальної адаптації, загального і професійного навчання, розвиток позитивного ставлення до життя, суспільства, родини та праці. Ефективність психолого-педагогічних заходів визначається своєчасністю, взаємопов'язаністю, безперервністю, наступністю в роботі різних ланок.

У зв'язку зі складністю рухових і психічних порушень необхідний ранній початок послідовного корекційного впливу, що спирається на збережені функції.

Ряд фахівців Т. Датешідзе (2004), С. Шевченко (2004) та інші вказують на необхідність ранньої корекційно-педагогічної роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку через особливості дитячого мозку – його пластичній і універсальній здатності до компенсування порушених функцій, а також через те, що найбільш оптимальними термінами дозрівання мовленнєвої функціональної системи є перші три роки життя дитини. Корекційна робота будується не з урахуванням віку, а з урахуванням того, на якому етапі психомовленнєвого та рухового розвитку перебуває дитина. Для ретельного

вивчення і виявлення структури рухових, психічних і мовленнєвих порушень, необхідне динамічне спостереження за розвитком дитини протягом тривалого часу, при цьому ефективність діагностики і корекції значно підвищується, що особливо важливо при корекційній роботі з дітьми, що мають важкі і поєднані порушення.

До основних завдань корекційно-педагогічної роботи можна віднести наступні: нормалізація тону м'язів і моторики артикуляційного апарату, розвиток сенсорних систем, розвиток мовленнєвого дихання і голосу, розвиток дрібної моторики, формування предметної та ігрової діяльності, розвиток уваги, пам'яті, мислення.

Необхідною умовою реалізації цих завдань є комплексний підхід до діагностики, розвитку і корекції порушених функцій, який забезпечується тісним взаємозв'язком психолого-педагогічних і лікувальних заходів.

У книзі О. Леонтьєва (1975) прописано, що психіка не просто проявляється в русі, але в даному разі рух формує психіку. Дійсно, саме рухи здійснюють безпосередньо той практичний зв'язок людини з навколишнім світом, який лежить в основі розвитку її психічних процесів.

Відомий фізіолог М. Бернштейн (1974) стверджував, що при будь-якому руховому тренінгу тренуються не руки, а мозок, що особливо актуально для дітей з особливими потребами, у яких порушені функції дрібної моторики.

Сенсорне виховання, на думку С. Трикоз (2020), О. Литовченко (2016) – це виховання, спрямоване на формування повноцінного сприйняття дитиною навколишньої дійсності, за допомогою сенсорних систем. Успішність інтелектуального, фізичного і естетичного виховання в значній мірі залежить від рівня сенсорного розвитку дітей, тобто від того, по-перше, наскільки абсолютно дитина чує, бачить, відчуває навколишній, по-друге, наскільки якісно вона може оперувати цією інформацією, по-третє, наскільки точно ці знання вона може висловити у мовленні. Таким чином, сенсорне виховання передбачає розвиток усіх видів сприйняття дитини (зорового, слухового, тактильно-рухового і т. д.), на основі якого формуються повноцінні уявлення про зовнішні властивості предметів, їх форми, величини, положення в просторі, запах і смак.

У дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, в зв'язку з органічним ураженням мозку, порушенням моторики, зорового, слухового аналізаторів порушується формування процесів сприйняття, розвиваються патологічні установки схеми положень і рухів тіла. Внаслідок чого, відтворення навіть найпростішого руху викликає великі труднощі.

Також, у зв'язку з руховою недостатністю, у дітей обмежена маніпулятивно-предметна діяльність, ускладнене сприйняття предметів на дотик.

Основними завданнями сенсорного виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку є:

- розвиток всіх видів сприйняття (зорового, слухового, тактильно- рухового і т. д.);
- формування сенсорних еталонів кольору, форми, величини, тимчасових і просторових еталонів і м'язово-суглобного відчуття;
- формування повноцінних уявлень про навколишній світ. Розвиток сенсорної культури дитини;
- розвиток вищих психічних функцій (уваги, мислення, пам'яті) і корекція їх порушень;
- розвиток мовлення, перенесення отриманих знань на словесний рівень, збагачення словника дитини, в тому числі розширення колоративної лексики.

Психолого-педагогічний вплив має бути раннім, комплексним, систематичним і безперервним. Необхідність раннього психолого-педагогічного впливу обумовлена великою пластичністю і здатністю до адаптації мозку дитини в перші роки життя.

Провідну роль, у розвитку рухів у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку грає адаптивна фізична культура. З точки зору О. Колишкіна (2018) адаптивна фізична культура – це область фізичної культури людини з відхиленнями в стані здоров'я. Це діяльність і її соціально і індивідуально-значимі результати зі створення всебічної готовності людини з відхиленнями в стані здоров'я, включаючи осіб з інвалідністю, до життя; оптимізації її стану і розвитку в процесі комплексної реабілітації та інтеграції; це специфічний процес і результат людської діяльності, а також засоби і способи вдосконалення і гармонізації всіх сторін і властивостей індивіда з відхиленнями в стані здоров'я (фізичних, інтелектуальних, емоційно-вольових, естетичних, етичних та ін.) за допомогою фізичних

вправ, природно-середовищних і гігієнічних факторів.

За даними Л. Шапкової (2003) адаптивна фізична культура розглядається як частина загальної культури, підсистема фізичної культури, одна зі сфер соціальної діяльності, спрямована на задоволення потреби осіб з особливими потребами в руховій активності, відновленні, зміцненні і підтримці здоров'я, особистісного розвитку, самореалізації фізичних і духовних сил з метою поліпшення якості життя, соціалізації та інтеграції в суспільство.

Адаптивне фізичне виховання є невід'ємною частиною загального розвитку особистості, що має ті чи інші відхилення у стані здоров'я. З точки зору Л. Шапкової (2000) адаптивне фізичне виховання є найбільш організованим видом адаптивної фізичної культури, який охоплює тривалі періоди життя (дошкільний, шкільний, молодіжний вік), в зв'язку з цим є основним каналом залучення до цінностей фізичної культури, формує у дитини повагу до власного тіла, позитивну мотивацію до здорового способу життя і розуміння необхідності в систематичних заняттях фізичними вправами, сприяє розвитку рухових здібностей і придбання необхідних знань.

Адаптивна рухова рекреація призначена для проведення самостійних занять, дозвілля, активного відпочинку, ігор, фізкультурних свят і здійснюється у вигляді позаурочних занять.

Адаптивний спорт передбачає змагальну діяльність для реалізації фізичних, психічних, вольових здібностей і здійснюється у вигляді тренувальних занять і змагань.

Фізична реабілітація застосовується для лікування, відновлення, компенсації втрачених здібностей, а також профілактики можливих ускладнень і проводиться у вигляді уроків і занять ЛФК.

Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку рішення задач адаптивної фізичної культури передбачає цілеспрямований розвиток рухових навичок і корекцію тих відхилень, які обумовлені, як характером пошкоджень мозку, так і пов'язаними з останніми особливостями поведінки. Значимість адаптивної фізичної культури для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку зростає, так як є важливою частиною загальної системи навчання, виховання і корекції.

Твердження І. Сеченова (1947), що всі зовнішні прояви мозкової діяльності можуть бути зведені на м'язові рухи, відповідає тому, що адаптивна фізична культура сприяє іншим сторонам виховання. Питання фізичного виховання дітей з порушеннями розглядаються в роботах І. Бобренко (2016), Т. Зозулі (2005), О. Дмитрієва (2005), Г. Мерсіянової (2004), М. Супрун (2008) та ін. Основною метою фізичного виховання є розвиток рухових функцій дитини і корекція їх порушень. Фізичне виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку відрізняється своєрідністю, так як ставить перед собою ті ж цілі і завдання, що і фізичне виховання здорових дітей, проте специфічні особливості розвитку моторики дітей з порушеннями інтелектуального розвитку вимагають застосування особливих методів і прийомів.

Відповідно до теорії М. Бернштейна (1966) будь-який руховий акт є складною багаторівневою структурою з центральною ланкою управління, яка має ряд фонових підрівнів. Дана теорія дозволяє зрозуміти різноманітну рухову недостатність і намітити шляхи корекційно-компенсаторної роботи.

Особливе значення має рання стимуляція розвитку основних рухових навичок. У зв'язку з цим адаптивне фізичне виховання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку має починатися якомога раніше, що дозволить попередити формування патологічних рухових стереотипів.

Моторний розвиток при порушеннях інтелекту не просто загальмовано, але і якісно порушено на кожному етапі. Для правильної побудови роботи по корекції рухових порушень необхідно виокремити структуру ураження, а потім формувати недостатньо розвинені або «відсутні компоненти рухів» (М. Бернштейн, 1966) того чи іншого церебрального рівня.

За даними М. Бернштейна (1966), О. Лурія (1974) та ін. недоліки рухової сфери можуть несприятливо впливати на загальний розвиток дитини, її працездатність, на розумову діяльність і успішність.

Для забезпечення нормального функціонування основних систем організму дітей з особливими потребами Б. Сермеєв (1980) пропонує заповнити дефіцит пропріоцепції активізацією моторики – найпотужнішого стимулятора всіх фізіологічних функцій і нервово-м'язового апарату.

Теоретико-методичні аспекти застосування ігрового методу фізичного виховання у розвитку психомоторики дітей з порушеннями інтелектуального розвитку обґрунтовано у роботі Л. Харченко (2004).

Чисельні дослідження свідчать про те, що треба якомога раніше домагатися включення дитини в активну підтримку пози і виконання довільних рухів (А. Григор'єв (2006), М. Козленко (1991), О. Колишкін (2018)). Потрібно підключити до корекційної роботи один з найбільш потужних механізмів компенсації – мотивацію до діяльності, зацікавленість, особисту активність дитини в оволодінні моторикою. Розвиваючи різні сторони мотивації, потрібно домагатися усвідомлення дитиною вироблених нею, по можливості обґрунтовуючи хід виконання кожної дії. Методисти і вихователі повинні привертати увагу дитини до виконання завдання, терпляче і наполегливо домагаючись відповідних реакцій. При цьому слід уникати надмірних зусиль дитини, що призводить зазвичай до наростання м'язового тону.

Розвиток дрібної моторики тісно пов'язаний з формуванням загальної моторики. На всіх етапах життя дитини рухи рук грають важливу роль в становленні реакцій випрямлення і рівноваги. Здатність до захоплення предметів, маніпуляціям і предметним діям впливає на правильне сприйняття навколишнього світу і розвиток пізнавальної діяльності. Тяжкість порушень артикуляційної моторики зазвичай корелює з тяжкістю порушень функції рук. Таким чином, тренування функціональних можливостей кистей і пальців рук покращує не тільки загальну моторику дитини, а й розвиток психіки й мовлення. У свою чергу, формування рухів кисті тісно пов'язане з дозріванням рухового аналізатора, розвитком зорового сприйняття, різних видів чутливості, гнозису, праксису, просторової орієнтації, координації рухів.

При корекційно-педагогічній роботі необхідно враховувати функціональні етапи становлення моторики кисті і пальців рук: розвиток опорної функції на розкриті кисті, здійснення довільного захоплення предметів кистю, включення пальцевого захоплення, протиставлення пальців, поступове ускладнення маніпуляцій і предметних дій, диференційовані рухи пальців рук.

Перед проведенням роботи по формуванню функціональних можливостей кистей і пальців рук необхідно досягти нормалізації м'язового тону верхніх кінцівок.

Розвитку опорної функції рук сприяють повільні перекочовання дитини в положенні на животі вперед на фітболах (великий м'яч). Так як поверхня м'яча опукла, дитині зручно розташувати на ній пальці; при цьому легше проводиться відведення великого пальця.

Для стимуляції ізолюваних рухів вказівного пальця використовують наступні вправи: натискання вказівним пальцем на кнопки, предмети, що видають звук, вимикачі, клавіші фортепіано, пластилін; малювання фігур на піску, обертання диска телефону, нанесення відбитків пальця на папір. Для тренування протиставлення і відведення-приведення великого пальця використовують наступні вправи: здавлювання м'яких іграшок, що звучать вказівним і великим пальцями, розсування ножиць або одягнутою на два пальця м'якої гумки, рукостискання, ігри з ляльками, що надягають на пальці. Для тренування захоплення предметів двома пальцями корисні: збирання предметів різної величини (спочатку великих, потім дрібних), малювання олівцем, куском крейди, утримування чашки за ручку. Рухи приведення і відведення кисті тренуються при зафарбовуванні малюнків, стирання горизонтальних ліній гумкою. Окремі рухи кисті закріплюють і вдосконалюють, включаючи їх у різноманітну предметну діяльність, в навичках самообслуговування і письма Н. Деделюк (2014).

#### **Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.**

Таким чином, адаптивна фізична культура дозволяє поліпшити функціонування опорно-рухового апарату, кардіо-респіраторної і центральної нервової системи, сприяє розвитку психо-емоційної сфери, формування навичок самообслуговування, мовлення і письма дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Подальші перспективи ми вбачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо корекції рухових порушень дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

#### **Список використаних джерел:**

1. **Верхиховська О. М.** (2013). *Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку*. О. М. Верхиховська, О. М. Бонецька, А. В. Козак. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута».
2. **Выготский Л. С.** (1983). *Основы дефектологии*. Т. А. Власова (Ред.), Собрание сочинений (Т. 1-6). (Т. 5, с. 5-368). Москва : Педагогика.
3. **Григор'єв А. Й.** (2006). *Діти з особливими потребами*. (Монографія). Київ : Преса України.
4. **Деделюк Н. А.** (2014). *Теорія і методика адаптивної фізичної культури :*

навч.-метод. посібник для студентів / Н. А. Деделюк. – Луцьк : Вежа- Друк. **5. Козленко Н. А.** (1987). *Физическое воспитание учащихся вспомогательной школы*. Москва : Радянська школа. **6. Колишкін О. В.** (2015). Розвиток рухової сфери дітей з інтелектуальними порушеннями засобами адаптивного фізичного виховання. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 76 (4), 58-63.

**References:**

**1. Verzhikhovska O. M.** (2013). Teoriia i spetsialna metodyka vykhovannia ditei z osoblyvostiamy intelektualnoho rozvytku. In O. M. Verzhikhovska, O. M. Bonetska, A. V. Kozak. Kamianets-Podilskyi : TOV «Drukarnia Ruta» [in Ukrainian]. **2. Vygotskij L. S.** (1983). *Osnovy defektologii*. In T. A. Vlasova, *Sobranie sochinenij* (Vols. 1-6). (Vol. 5, pp. 5-368). Moscow : Pedagogika [in Russian]. **3. Hryhoriev A. Y.** (2006). *Dity z osoblyvymy potrebamy*. Kyiv : Presa Ukrainy [in Ukrainian]. **4. Dedeliuk N. A.** (2014). Teoriia i metodyka adaptyvnoi fizychnoi kultury : navch.-metod. posibnyk dlia studentiv / N. A. Dedeliuk. – Lutsk : Vezha- Druk [in Ukrainian]. **5. Kozlenko N. A.** (1987). *Fizicheskoe vospitanie uchashchihhsya vspomogatel'noj shkoly*. Moscow : Radyans'ka shkola [in Russian]. **6. Kolyshkin O. V.** (2015). Rozvytok rukhovoї sfery ditei z intelektualnymy porushenniamy zasobamy adaptyvnoho fizychnoho vykhovannia. *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia*. 76 (4), 58-63 [in Ukrainian].

**Горбатюк Е. Л. Педагогические подходы в коррекции двигательных нарушений детей с нарушениями интеллектуального развития**

В статье рассмотрены вопросы использования педагогических подходов в коррекции двигательных нарушений детей с нарушениями интеллектуального развития. Теоретическое изучение специальной психолого-педагогической литературы позволило сделать вывод, что вопросы использования педагогических подходов в коррекционной работе двигательных нарушений детей с нарушениями интеллектуального развития недостаточно освещены.

Рассмотрены основные отклонения в развитии двигательных качеств детей с нарушениями интеллектуального развития. Охарактеризованы важность физической культуры в работе по устранению двигательных нарушений указанной категории детей. Представлены основные педагогические направления работы в коррекции двигательных нарушений детей с нарушением интеллектуального развития.

В выводах отмечается, что правильно построенная коррекционная работа с использованием педагогических подходов, в частности адаптивной физической культуры, является одним из перспективных путей развития физических качеств и способностей детей с нарушениями интеллектуального развития, в дальнейшем облегчит их жизнедеятельность и даст возможность адаптироваться в современном обществе.

*Ключевые слова: дети с нарушениями интеллектуального развития, двигательные нарушения, развитие двигательных функций, физическая культура, физические упражнения, сенсорное воспитание, адаптивная физическая культура.*

**O. Horbatiuk. Pedagogical approaches in the correction of motor disorders of children with disabilities of intellectual development**

The article considers the use of pedagogical approaches in the correction of motor disorders of children with intellectual disabilities. Theoretical study of special psychological and pedagogical literature allowed us to conclude that the use of pedagogical approaches in the correction of motor disorders of children with intellectual disabilities is insufficiently covered.

The main deviations in the development of motor skills of children with intellectual disabilities, in particular the development of coordination skills, fine motor skills. The importance of physical culture in the work to eliminate motor disorders of this category of children is described. The main pedagogical directions of work in the correction of motor disorders of children with intellectual disabilities are presented. The main tasks of correctional and pedagogical work are indicated: normalization of muscle tone and motility of the articulatory apparatus, development of sensory systems, development of speech breathing and voice, development of fine motor skills, formation of subject and game activity, development of attention, memory, thinking. The main tasks of sensory education of children with intellectual disabilities and the necessary exercises for the formation of the functionality of the hands and fingers are listed.

The conclusions indicate that properly constructed correctional work using pedagogical approaches, including adaptive physical culture, is one of the promising ways to develop physical qualities and abilities of children with intellectual disabilities, which will further facilitate their lives and allow them to adapt in modern society.

*Key words: children with intellectual disabilities, motor disorders, development of motor functions, physical culture, physical exercises, sensory education, adaptive physical culture.*